

REJESTR DOTYCZY:Nr. rejestracyjny

ANDERS Tadeusz

z d.

s/c i

z d.

ur. 1902 r. w Błonie k/Kutna

kraj:

zm. 7.7.1995 w Nowy Jork

kraj: USA

pochowany Amerykańska Częstochowa

Dane personalne

plk. d-ca 7 PAK

Virtuti Militari

Źródła i bibliografia

Dziennik Polski 12.7.1995 - nekrolog

" " 2 2.8.1995 - wspomnienie

Wiadomości Artylerzystów Konnych nr 21, maj 1996 - wspomnienie

"Związek Kadetów" nr.78, maj 1996 - wspomnienie

"Weteran", nr. 885 (1995r.)

Nowy Dziennik
New York

ś.†p.

8/9 July 1995

płk Tadeusz Anders

zmarł w Nowym Jorku 7 lipca 1995 r. Urodził się w 1902 r. w Błoniu koło Kutna. Członek POW w Mińsku Litewskim 1918. Walczył w wojnie polsko-bolszewickiej 1920. Uczestnik III Powstania Śląskiego 1921. Oficer artylerii konnej w okresie międzywojennym. Walczył w kampanii wrześniowej 1939, w Armii Polskiej we Francji i w 2 Korpusie we Włoszech jako dowódca 7 Pułku Artylerii Konnej. Odznaczony Krzyżem Virtuti Militari, Krzyżem Niepodległości, trzykrotnie Krzyżem Walecznych, Krzyżem Zasługi, oraz wieloma innymi odznaczeniami polskimi i zagranicznymi.

Modlitwy za duszę Zmarłego w niedzielę 9 lipca w godz. 2 - 4 ppoł. w Duchynski & Cherko Funeral Home przy 111 Yonkers Ave., Yonkers, NY. Msza żałobna odbędzie się w poniedziałek 10 lipca 1995 w kościele Św. Kazimierza w Yonkers, NY. Pochowanie na cmentarzu w Amerykańskiej Częstochowie, Doylestown, PA., o czym zawiadamiają z głębokim żalem

żona, rodzina i przyjaciele.

Autobus sprzed kościoła Św. Kazimierza na cmentarz w Amerykańskiej Częstochowie będzie udostępniony zaraz po mszy św.

Nowy Dziennik
New York

ś.†p.

18-7-1995

Płk Tadeusz Anders

zmarł 7 lipca 1995 roku. Pogrzeb odbył się 10 lipca w Amerykańskiej Częstochowie w Doylestown, PA.

Wdowa i rodzina pragną tą drogą złożyć serdeczne podziękowania ks. Kośnikowi - proboszczowi kościoła Św. Kazimierza w Yonkers, NY, o.o. Paulinom w Amerykańskiej Częstochowie, p. Stanisławowi Chądzyńskiemu i wszystkim przyjaciołom za pamiętne uroczystości pogrzebowe oraz licznie przybyłym weteranom i kolegom za godne pożegnanie swego towarzysza broni.

Bóg Zapłać!

Janina Anders

Nowy Dziennik
New York

ś.†p.

12-7-1995

Płk TADEUSZ ANDERS

Żołnierz II Rzeczypospolitej. Dowódca 7 Pułku Artylerii 2. Polskiego Korpusu we Włoszech. Wielce popularny i lubiany oficer, gorący patriota polski i człowiek o nieposzlakowanym charakterze. Jego Świetlanej Pamięci ten nekrolog poświęca

**GRONO PRZYJACIÓŁ
I B. ŻOŁNIERZY
2 KORPUSU W.P.
z New Britain, Conn.**

D.P. 12.7.1995 ś.†p.

płk TADEUSZ ANDERS

ostatni dowódca 7-go PAK-u, Kawaler Orderu Virtuti Militari, odznaczony wieloma polskimi i angielskimi orderami, zmarł 7 lipca 1995 r. w Nowym Jorku.

O czym zawiadamia pogrążona w głębokiej żałobie

**ŻONA JANINA
BRATOWA W LONDYNIE
ORAZ BRATANICE W KANADZIE
I W AMERYCE**

2470/2/62

7.7.1995 ANDERS Tadeusz V.M. i orderu polskie i angielskie.

Abs. KK Modlin. Ost. d-ca 7-do PAKu.

Zmarł w wieku lat 94 w Nowym Jorku.

Żołnierz Kadetów 1918 - 1939, nr. 87, 1995

SEKRETARIAT
KÓŁ ODDZIAŁOWYCH

ART

Z. Art. Han

CZŁONKOWSKA KARTA EWIDENCYJNA

1) NAZWISKO i IMIĘ :

ANDERS

TADEUSZ

2) STOPIEŃ WOJSKOWY i STARSZ.
lub DATA AWANSU:

Podpułkownik

1945r.

3) DATA URODZENIA:

12 czerwca

1902.

4) RODZAJ BRONI (SŁUŻBY):

Artylerja

5) OSTATNIE FUNKCJE w P.S.Z. w OKRESIE 1939-1946 ROKU (wymienić 3 ostatnie funkcje i podać oddział w którym były pełnione) :

a.

Dowódca dywizjonu

b.

Zastępca dowódcy pułku

c.

Dowódca pułku

1 Pułk Artylerji Konnej - 2 Korpus

6) SPECJALNOŚCI WOJSKOWE;

7) OSTATNI STAN ZDROWOTNY

a) obecny według oceny własnej

bardzo dobry

b) ostatnio posiadana kategoria zdrowia w wojsku

A.

8) STAN RODZINNY:

a) samotny (tak - nie)

c) ilość dzieci w wieku szkolnym do lat 18-tu

jedno

żonaty

tak

d) ilość dzieci w wieku powyżej 18 lat

c) miejsce (kraj) zamieszkania rodziny

LON DYU

9) ZAWÓD CYWILNY:

10) NABYTA SPECJALNOŚĆ I WYSZKOLENIE PO WOJNIE:

11) OBECNY RODZAJ ZATRUDNIENIA:

Artyści.

12) CZY NALEŻY DO INNEJ ORGANIZACJI O CHARAKTERZE KOMBATANCKIM ALBO SPOŁECZNYM POZA KOŁEM ODDZIAŁOWYM - (wymienić nazwę tej organizacji):

13) DOKŁADNY ADRES POCZTOWY:

83, EAST DULWICH GROVE, LONDON, S.E. 22.

14) UWAGI:

Śp. płk Tadeusz Anders 1902-1995

Pułkownik Tadeusz Anders zmarł 7 lipca w Nowym Jorku. Dla rozsiąanych po świecie dawnych podkomendnych i towarzyszy broni śmierć dowódcy, zasłużonego żołnierza Drugiej Rzeczypospolitej, była zamknięciem całego rozdziału życia.

Początki kariery wojskowej Pułkownika sięgają czasów wojny polsko-bolszewickiej kiedy, jako młody ochotnik służył w 15 Pułku Ułanów Poznańskich, jednostce nierozdzielnie związanej z jej organizatorem i pierwszym dowódcą, Władysławem, najstarszym z czterech braci Andersów, późniejszym, okrytym chwałą dowódcą 2 Korpusu. Czynny udział w trzecim Powstaniu Śląskim przynosi Tadeuszowi Krzyż Walecznych. Te przeżycia z młodości zadecydowały o dalszej karierze. Zostaje w wojsku, pełni służbę w artylerii konnej. Wybuch wojny zastaje go w stopniu kapitana na stanowisku adiutanta 4 DAK w Suwalskiej Brygadzie Kawalerii.

Dla kapitana Andersa kampania wrześnieowa kończy się 6 października — po ostatniej bitwie Kampanii pod Kockiem. Po kapitulacji ucieka z niewoli, przedziera się na Węgry, gdzie dzieli losy internowanych polskich żołnierzy. Ponownie ucieka z obozu, dostaje się do Francji, wstępuje do tworzącej się Polskiej Armii. Ofensywa niemiecka w maju 1940 zastaje go w jednym z ośrodków szkoleniowych. Po upadku Francji dostaje się na Wyspy Brytyjskie. W Szkocji, gdzie następuje reorganizacja oddziałów polskich uratowanych z klęski, zostaje dowódcą baterii w dywizjonie artylerii 1 Brygady Strzelców. W lipcu 1942 r. kpt. Anders jest w grupie kadry oficerskiej przeniesionej ze Szkocji na Bliski Wschód. Po drugiej ewakuacji z ZSSR, kiedy zapadła decyzja organizowania 2 Korpusu na terenie Iraku, dostaje przydział do 7 Pułku Artylerii Konnej, gdzie obejmuje dowództwo 1 Dywizjonu. Następne miesiące to okres intensywnego szkolenia. Przed odejściem na front Anders już w stopniu majora, zostaje zastępcą dowódcy 7 PAK. Na tym stanowisku znajduje się przez większość kampanii włoskiej: front nad rzeką Sangro, gdzie akcja ograniczała się do patrolowania i pojedynków artyleryjskich; bitwa o Monte Cassino, letnia kampania adriatycka pełna zwycięskich walk ruchomych, niezwykle trudna jesienno-zimowa kampania w północnych Apeninach. Na początku 1945 roku, w ramach reorganizacji 2 Korpusu, 7 PAK wchodzi w skład nowo utworzonej 2 Warszawskiej Dywizji Pancernej. Anders zostaje dowódcą pułku i awansuje do

stopnia podpułkownika. Pod jego dowództwem 7 PAK zamyka piękną kartę bojową podczas działań w rejonie Bolonii. Za kampanię włoską pułkownik odznaczony zostaje orderem Virtuti Militari i dwukrotnie Krzyż Walecznych.

Po zakończeniu działań wojennych, przez przeszło rok, 7 PAK kwaterował w miejscowości Treia w prowincji Marche. W tym trudnym, pełnym niepewności, okresie pułk zachował prężność i wysokie morale, zyskując uznanie przełożonych jak również szacunek miejscowej ludności włoskiej. W archiwach zachował się pożegnalny list burmistrza Treii skierowany do Pułkownika, pełen uznania dla wzorowego zachowania żołnierzy. Na początku lipca 1946 roku pułk zostaje przeniesiony do Wielkiej Brytanii do obozu w Morpeth, koło Newcastle, jego

ostatnie miejsce postoju. To już definitywny koniec epopei Polskich Sił Zbrojnych na Obczyźnie, koniec marzeń i nadziei na powrót ze sztandarami i bronią w rękę do wolnej Polski. Dla Pułkownika goręcz przegranej łączy się z ogromnym zawodem w życiu osobistym.

Przejścia powojenne nie załamały jednak Pułkownika. W ramach PKPR kończy kurs krawiecki. Po przejściu do cywila przenosi się do Londynu, gdzie pracując w „nowym zawodzie” zarabia na życie. Los zetknął go z dawnym kolegą, płk. Buterlewiczem. Wkrótce koleżeństwo przeradza się w głęboką przyjaźń, państwo Buterlewiczo-wie stają się dla niego najbliższą rodziną. W 1950 roku troje przyjaciół emigruje do Stanów Zjednoczonych i osiedla się w Hartford, Conn.. Pułkownicy pracują jako inspektorzy w małej fabryce łożysk kulkowych, pani Lidka prowadzi dom, który jest prawdziwą skarbnicą polskich pamiątek i tra-

(Dokończenie na str. 7)

T. ANDERS (Dok. ze str. 4)

dycji. Anders nie bierze czynnego udziału w życiu politycznym powojennej emigracji. Zawsze jednak śledzi bieg wydarzeń światowych szczególnie tych, które dotyczą Polski. Interesuje się losem dawnych towarzyszy broni, ogromną wagę przywiązuje do każdego bezpośredniego czy listowego kontaktu. Przejście na emeryturę pociąga za sobą wyjazd do Arizony, dyktowany troską o zdrowie pani Lidki. Po jej zgonie dwaj przyjaciele przenoszą się do Nowego Jorku. W roku 1971 Andres żeni się z Janiną, siostrą płk. Buterlewicza przybyłą z Australii. Małżeństwo było udane i szczęśliwe. Mieszkali w Nowym Jorku, początkowo z płk. Buterlewiczem, a po jego śmierci sami. W ostatnich latach, kiedy płk. Anders stawał się coraz słabszy i pamięć nieraz go zawodziła, pani Janka z ogromnym poświęceniem opiekowała się mężem. Umarł w domu w nocy z 6 na 7 lipca 1995 r.

Pułkownik Tadeusz Anders był gorącym patriotą, żołnierzem ogromnie odważnym, o dużym poczuciu odpowiedzialności. Nigdy niepotrzebnie nie szafował życiem podległych mu żołnierzy. Niezmiernie obowiązkowy i drobiazgowo dokładny, troskliwy i wyrozumiały dla podwładnych, ogromnie koleżeński w stosunku do swoich towarzyszy broni. Jako człowiek niezwykle ujmujący, skromny i prostolinijski. Pułkownik Anders był wiernym przyjacielem, na którym zawsze można było polegać.

Odszedł na zawsze prawy Polak, zasłużony żołnierz, człowiek o wysokich wartościach moralnych. Cześć Jego pamięci!

D.P. 2.8.95 Andrzej Liebich

**Ś.P.
PLK. TADEUSZ
ANDERS**

W pierwszej połowie lipca br. zmarł w Nowym Jorku płk. Tadeusz Anders, ostatni z czterech braci, z których najstarszy Władysław był dowódcą 2 Polskiego Korpusu we Włoszech i był najbardziej znany jako polski dowódca wśród wojsk alianckich

Pochodził ze szlachty kurlandzkiej i tak jak jego brat, poświęcił się służbie wojskowej.

Urodził się 12 czerwca 1902 roku w Błoniu, powiat Kutno. Swoje pierwsze lata szkolne zaczął w Taurogach na Litwie, a następnie rodzice posłali go do Szkoły Realnej w Piotrogradzie /do 1914r. Petersburg/, skąd przeszedł do Szkoły Handlowej w Riazaniu. W 1918 r. zaczął naukę w Szkole Realnej w Warszawie, jednakże maturę uzyskał już, będąc w Korpusie Kadetów w Modlinie w 1922 r.

Jego wykształceniem zawodowego oficera była Szkoła Oficerów Artylerii, którą ukończył w 1924 r.

Już jako 16 letni chłopiec wstąpił do Tajnej Polskiej Organizacji Wojskowej w Mińsku Litewskim i w 1918 r. brał udział przy rozbrajaniu Niemców w Warszawie.

jako ochotnik zgłosił się do wojska i dostał przydział do 15 Pułku Ułanów w stopniu st. ułana. Brał udział w III Powstaniu Śląskim. Awansowany do stopnia ppor. został przeniesiony do 29 Pułku Artylerii Polowej, a następnie do 11 Dywizjonu Artylerii Konnej w

Bydgoszczy. Od 1931-1934 r. był wykładowcą w Szkole Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim i już jako kapitan został odkomenderowany do 4 Dywizji Artylerii Konnej w Suwałkach, gdzie zastał go wybuch wojny.

Po klęsce wrześniowej ucieka przez Węgry do Francji, a następnie do Anglii, gdzie służył jako dowódca 3 dywizjonu Artylerii w brygadzie gen. Paszkiewicza. W 1943 r. przeniesiony zostaje na Środkowy-Wschód, gdzie zostaje awansowany do stopnia majora.

Kończy służbę jako dowódca 7 Pułku Artylerii Pancernej.

Po wojnie wyemigrował z Anglii do USA, gdzie, jak wielu innych pracował na swoje utrzymanie w kilku zakładach przemysłowych. Dzięki wielce dodatnim cechom swojego charakteru, był niezmiernie popularny wśród tych, z którymi miał styczność lub nawiązywał znajomość. Wiele lat pracy spędził w New Britain w Connecticut i dopóki służyło mu zdrowie wysyłał karty i listy do tych, z którymi łączyły go przyjacielskie stosunki.

Jedną z najpiękniejszych stron jego charakteru była ocena ludzi nie z racji wysokiego stopnia wojskowego, a raczej z pięknych cech, które mówią o wartości danej jednostki. I to właśnie czyniło go tak popularnym wśród zarówno b. żołnierzy jak i rodaków, którzy w swojej masie szukali miejsca po stronie Atlantyku. Był czynnym członkiem kół kombatanckich i weterańskich. Został

pochowany w Amerykańskiej Częstochowie, gdzie żegnali go wierni żołnierze z Koła 15 P. Ułanów, liczne grono Polonii, przedstawiciele SWAP, Stow. Polskich Kombatanów i córka jego brata Władysława - Anna.

Płk. Tadeusz Anders był jedną ze świetlanych postaci w plejadzie tych, których losy wojny wyrzuciły z własnego kraju, a którzy byli "solą ziemi" na wygnańczej niedoli synów swojej Ojczyzny.

Śp. płk Tadeusz Anders **1902 - 1995**

Pułkownik Tadeusz Anders urodzony w Błoniu k/ Kutna zmarł w Bronxville, New York 7 lipca 1995r., pochowany w amerykańskiej Częstochowie.

Początki kariery wojskowej Pułkownika datują się od wojny bolszewickiej 1920r., gdzie jako ochotnik służy w 15-tym Pułku Ułanów Poznańskich w jednostce związanej z organizatorem i jej pierwszym dowódcą gen Władysławem Andersem, najstarszym z czterech braci.

W roku 1921 za udział w 3-cim Powstaniu Śląskim zostaje udekorowany Krzyżem Walecznych.

Dalsza kariera wojskowa Pułkownika to pozycja wykładowcy w SPArt we Włodzimierzu Wołyńskim a następnie przydział do 4-tego DAK w Suwałkach.

Wybuch wojny 1939r. zastaje go na stanowisku adjutanta dowódcy 4 DAK - płk. L. Kioka. Dla kpt. T. Andersa kampania wrześniowa kończy się 6 października pod Kockiem w zgrupowaniu "Polesie" gen. Kleberga.

Po kapitulacji ucieka z niewoli niemieckiej przez Węgry i dostaje się na Zachód do Francji gdzie wstępuje do Polskiej armii.

Ofensywa niemiecka w maju 1940r. zastaje go w jednym z ośrodków wyszkolenia.

Po upadku Francji dostaje się na Wyspy Brytyjskie. Tu, w Szkocji otrzymuje przydział dowódcy baterii w dywizjonie artylerii 1-szej Brygady Strzelców. Trwa na tym odpowiedzialnym stanowisku do lipca 1942r., kiedy to z grupą oficerską wyjeżdża na Bliski Wschód do wojska przybywającego z Rosji.

Na terenie Iraku dostaje przydział do 7-go Pułku Artylerii Lekkiej, przemianowanego wkrótce na 7-my Pułk Artylerii Konnej, obejmując dowództwo 1-go Dywizjonu. Następne miesiące to okres intensywnego szkolenia i wysiłku w opanowaniu angielskich regulaminów, sprzętu, topografii itp.

Przed wyjściem na front, Anders już w stopniu majora, zostaje zastępcą dowódcy 7-go PAK. Na tym stanowisku bierze udział prawie we wszystkich akcjach kampanii włoskiej poczynając od frontu nad rzeką Sangro, legendarną bitwą o Monte Cassino poprzez kampanię letnią Adriatycką oraz trudną, jesienno-zimową kampanię w północnych Apeninach.

W początkach 1945r. w ramach re-organizacji 2-go Korpusu, 7 PAK wchodzi w skład nowo formującej się 2-giej Dywizji Pancerniej.

Pułk zostaje przebrojony w działą samobieżne zgodnie z etatami artylerii brytyjskiej.

Major Anders zostaje mianowany dowódcą tej nowej jednostki.

W kwietniu 1945r. zostaje awansowany do stopnia podpułkownika. Pod Jego dowództwem 7-my PAK zamyka chlubną kartę bojową w akcji wyzwolenia i zdobycia Bolonii.

Za akcję w Kampanii Włoskiej zostaje odznaczony krzyżem Virtuti Militari 5-tej klasy i dwukrotnie Krzyżem Walecznych.

Po zakończeniu działań wojennych przez przeszło rok 7-my PAK stacjonował w m. Treia k/ Maceraty w prowincji Marche. W tym, jakże odmiennym okresie, Pułk zachował jednak doskonałą sprężystość i wysokie morale zyskując uznanie przełożonych jak również szacunek ludności włoskiej.

W lipcu 1946r. Pułk zostaje przetransportowany do Wielkiej Brytanii do obozu koło Newcastle. Zbliża się rozdział PKPR i koniec marzeń i nadziei na powrót do Wolnej Polski z rozwiniętymi sztandarami.

Dla Tadeusza Andersa otwiera się nowy okres życia osobistego. Przyjeżdża z Polski Żona Pułkownika, gdzie przeszła całą okupację wraz z synkiem urodzonym podczas oblężenia Warszawy (1939r.).

Małżeństwo nie wytrzymało próby czasu. Państwo Andersowie się rozchodzą.

W PKPR kończy kursa krawieckie; a po demobilizacji przenosi się do Londynu pracując w "nowym zawodzie". Tutaj spotyka rodzinę Buterlewiczów, dawnych swoich przyjaciół z którymi to w 1950r. emigruje do USA. Osiedlają się w stanie Connecticut i obaj pułkownicy pracują jako inspektorzy w fabryce łożysk kulkowych.

Pułkownik Anders nie bierze czynnego udziału w życiu politycznym tamtejszej emigracji. Interesuje się losem dawnych towarzyszy broni prowadząc rozległą korespondencję oraz interesuje się wydarzeniami w świecie dotyczących Polski.

Po przejściu na emeryturę przenosi się wraz z pp. Buterlewiczami do Arizony, a po śmierci żony swego przyjaciela przenoszą się do Nowego Yorku.

W 1971r. poślubia p. Janinę, siostrę płk. Buterlewicza, która przyjechała z Australii. Małżeństwo było bardzo udane i szczęśliwe. W ostatnich latach życia, kiedy pułkownik stawał się coraz słabszy i z pamięcią zaczynało być coraz gorzej, p. Janka z ogromnym oddaniem opiekowała się Mężem do ostatnich chwil Jego życia.

Jestem jednym z niewielu jeszcze żyjących, któremu przypadł zaszczyt służyć pod Jego komendą.

Od 1942r. w Iraku do przyjazdu do Anglii 1946r. przeszedłem z Pułkownikiem całą Kampanię Włoską pełniąc funkcję najpierw oficera zwiadowczego I Dywizjonu, następnie oficera zwiadowczego Pułku.

Byłem stale z Nim w kontakcie poznając Jego charakter, wszelkiego rodzaju zalety jak i też słabości.

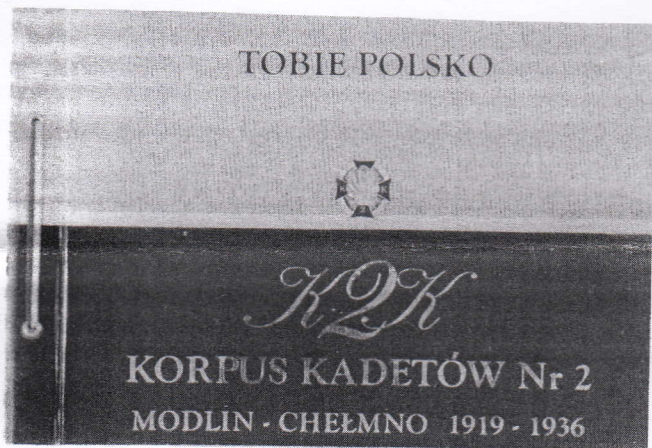
Był On gorącym patriotą; bez reszty oddanym sprawie Polski.
Jako żołnierz odważny, z dużym poczuciem odpowiedzialności o
swoich podkomendnych nieszafujący niepotrzebnie życiem
podwładnych.

Mądry dowódca, bardzo koleżeński, troskliwy, przy tym człowiek
bardzo skromny i prostolinijny.

Takim w mojej pamięci pozostanie na zawsze.

Zdzisław Gigiel-Melechowicz V.M.

kpt. Art. Konnej.

tytułowa okładka albumu K.K.2./Chełmno/, opracowanego
przez kolegów kadetów pod egidą kol.L.Gólskiego.